

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN DÖVLƏT İQTİSAD UNİVERSİTETİ**

**Magistratura Mərkəzi
BANK İŞİ KAFEDRASI**

**Maliyyə bazarının müasir vəziyyəti
fənninin
PROQRAMI**

(«Maliyyə» ixtisasi üzrə «Magistratura»
pilləsində təhsil alanlar üçün)

Azərbaycan Respublikası
Təhsil Nazirliyinin 19.08.14 il
tarixli 907 sayılı əmri ilə təsdiq
edilmişdir.

BAKI- 2014

Elmi redaktor: kafedra müdiri- i.e.d., prof. Məmmədov Z.F.

Tərtib edənlər: i.e.d., professor Məmmədov Z.F.
i.e.d., professor Kərimov A.E.
dos. İbrahimov Z.H.

Giriş

1. Fənnin məqsəd və vəzifələri. Fənnin məqsədi: maliyyə bazarları haqqında fundamental biliklərin genişləndirilməsi və dərinləşdirilməsi, maliyyə bazarının fəaliyyət sahəsində sistemli yanaşmanın formalaşdırılması.

Fənnin vəzifələri:

- Maliyyə bazarının növlərinin, strukturunun, alətlərinin öyrənilməsi, milli və beynəlxalq səviyyədə bazarın iştirakçılarının qarşılıqlı təhlili;
- Maliyyə bazarının xüsusiyyətlərinin və prinsiplərinin aydınlaşdırılması;
- Maliyyə bazarında mümkün risklərin qiymətləndirilməsi və onların idarə edilməsi strategiyası;
- Maliyyə bazarlarının dövlət tənzimləməsinin və özünü tənzimləmə sisteminin tədqiqatı;
- Dünya maliyyə bazarı təşkilatlarının xüsusiyyətlərinə baxılması.

2. Əsas təhsil proqramının strukturunda fənnin yeri.

“Maliyyə bazarları” fənni baza kurslarından biridir və iqtisadi dövrü fənlərə daxil edilir.

“Maliyyə bazarları” fənni- ali təhsilin baza fənlərindən biridir, o təşkilatların və maliyyə bazarlarının inkişafının əsasını təşkil edən nəzəri və təcrübi məsələləri öyrənir.

“Maliyyə bazarları” fənninin öyrənilməsi “Pul, kredit, banklar”, “Qiymətli kağızlar bazarı”, “İqtisadi nəzəriyyə”, “Dünya iqtisadiyyatı” çərçivəsində bakalavrların əldə etdikləri biliklərə əsaslanmalıdır.

3. Fənnin istifadəsinin nəticələrinə tələb.

Maliyyə bazarları” fənninin öyrənilməsi prosesi magistrlarda aşağıdakı biliklərin formalaşdırılmasının istiqamətlənilir:

- düşüncə mədəniyyətinə, nəticə çıxartma bacarığına, informasiyanı təhlil etmə və qavrayışa, hədəf qoymaq və ona nail olmaq üçün seçim yollarına yiyələnmək;
- dünyagörüşü, sosial və şəxsi mənə ifadə edən iqtisadi problemləri anlamaq və təhlil etmək bacarığı;

- tarixi prosesin hərəkətverici qüvvələrini və qanunauyğunluqlarını, iqtisadi tarixin hadisə və proseslərini, beynəlxalq maliyyə bazarında öz ölkəsinin yeri və rolunu anlamaq bacarığı;
- cəmiyyətdə baş verən sosial əhəmiyyətli problemləri və prosesləri təhlil etmə və gələcəkdə onların inkişafının mümükünlüyünün proqnozlaşdırılması bacarığı;
- özünü inkişaf, ixtisasını və vərdişini təkmilləşdirmə bacarığı;
- müxtəlif məlumatlarla işləmə bacarığı;
- yeni elm və biliklərə yiyələnmək üçün təkişalti yanaşma bacarığı;

Fənnin öyrənilməsi nəticəsində tələbə:

A) bilməlidir:

- bazar iqtisadiyyatının inkişafına maliyyə bazarının yeri;
- maliyyə bazarının mahiyyəti;
- müasir dövrdə kredit, valyuta və fond bazarlarının bir birinə qarşılıqlı təsirinin xüsusiyyətləri və əsas növləri.

B) bacarmalıdır:

- maliyyə bazarının inkişaf tendensiyalarını aşkara çıxarmaq və uyğun şəkildə şərh etmək;
- maliyyə bazarlarında əməliyyatların icrasında qərarların qəbul edilməsi üçün lazım olan məlumatların sərbəst şəkildə axtarışı, seçilməsi və təhlilini həyata keçirmək;
- maliyyə bazarının nizamlanmış fəaliyyətinə, qanunvericilik və hüquqi- normativ aktlar sisteminə əsaslanmaq;
- maliyyə bazarının vəziyyətinə əsasən analitik tədqiqatların nəticələrinə şərh verməyi bacarmaq.

C) yiyələnməlidir:

- iqtisadi tədqiqatların metodologiyasına;
- müasir metodlarla iqtisadi hadisə və proseslərin toplanması, emalı və təhlilinə;
- iqtisadi göstəricilərin köməkliyi ilə maliyyə bazarının vəziyyətinin təhlilinin metod və texnikalarına;
- iqtisadi məsələlərin həlli üçün müasir texnologiyalar və qərarların qəbul edilməsinə.

-

4. Fənn üzrə biliyin qiymətləndirilməsi meyarları.

“Maliyyə bazarı” fənni üzrə biliyin aralıq və sərəhəd yoxlanmasının əsas növləri:

- mühazirələrin, təcrübələrin və interaktiv məşğələlərin keçirilməsi;
- seminar və interaktiv məşğələlərdə iş;
- tədqiqat layihəsinin yerinə yetirilməsi;
- tədqiqat layihəsinin müdafiəsi;
- kompyuterlə sınaq;
- imtahan.

**«MÜASIR MALİYYƏ –KREDİT İNSİTUTLARININ
FƏALİYYƏT İSTİQAMƏTLƏRİ»
FƏNNİNİN SAAT ŞƏBƏKƏSİ**

	Mövzular	Auditoriya dərsləri	
		Müha- zirə	Məş- ğələ
1	Maliyyə bazarları: təbiəti, təkamülü və təsnifatı	2	2
2	Mənbəli kağızlar bazarı	2	2
3	Maliyyə bazarının əsas alətləri: səhmlər və borcların ümumi xarakteristikası	2	2
4	Mənbəli bazarı		
5	Mübadilə bazarı	2	2
6	Mənbəli bazarı	2	2
7	Maliyyə bazarının tənzimlənməsi	2	2
8	Maliyyə bazarının investisiya imkanlarının amalyal və texniki təhlil	2	2
9	Maliyyə iqtisadi barometr kimi	2	2
10	Maliyyə bazarında investisiya riskinin qiymətləndirilməsi	2	2
11	Dünya maliyyə bazarı	2	2
12	Beynəlxalq maliyyə bazarları	2	2
13	Dünya qızıl bazarı	2	2
14	Azərbaycan Respublikasında maliyyə bazarının inkişaf proqramının məqsəd və vəzifələri	4	4
Cəmi		30	30

Mövzu 1. Maliyyə bazarları: təbiəti, təkamülü və təsnifatı

Maliyyə bazarı anlayışı, iqtisadiyyatda rolu və funksiyaları. Maliyyə bazarlarının modelləri. Maliyyə bazarının Azərbaycan modeli. Maliyyə bazarlarının nəzəriyyəsi. Maliyyə bazarlarının təsnifatı. Pul bazarı və kapital bazarı. Valyuta bazarı. Törəmə bazarlar. Borcun maliyyələşdirilməsi bazarı. Birbaşa və dolaylı maliyyələşdirmə bazarı. Qiymətli kağızlar bazarı. Kredit bazarı. Sığorta bazarı.

Maliyyə vasitəçilərinin mahiyyəti və rolu. Maliyyə vasitəçilərinin növləri. Universal və ixtisaslaşdırılmış maliyyə vasitəçiləri, depozitar və qeyri-depozitar təşkilatlar. Maliyyə vasitəçilərinin nəzəriyyəsi.

Maliyyə bazarının alətləri, onların növləri, müqayisəli xarakteristikası. Maliyyə bazarının infrastrukturunu.

Mövzu 2. Qiymətli kağızlar bazarı

“Qiymətli kağızlar bazarı” haqqında fundamental anlayışlar. Borc və kapital qiymətli kağızlar bazarının alətləri. Maliyyə aləti kimi qiymətli kağızların xarakteristikası. Fond bazarının quruluşu. Fond birjası: yaranma forması, fəaliyyət prinsipləri, maliyyə bazarında rolu. Birja ticarətinin həyata keçirilməsi texnologiyası. Birja sazişlərinin növləri: nağd və müddətli. Birja ticarətinin infrastrukturunu. Birjadankənar bazar. Birjadankənar sazişlərinin həyata keçirilməsinin texnologiyası.

Qiymətli kağızlar bazarının funksiyaları: ümumi bazar və xüsusi funksiyalar. Ümumi qiymətli kağızlar bazar funksiyaları: Kommersiya funksiyası - bazarda görülən əməliyyatlardan gəlir əldə etmək funksiyası; Qiymət funksiyası; İnformasiya funksiyası; Tənzimləyici funksiya.

Qiymətli kağızlar bazarının xüsusi funksiyaları: Yenidən bölgü, Qiymət və maliyyə risklərinin sığortası funksiyası.

Qiymətli kağızlar bazarının strukturunu. İkinci bazarın tərkibi: birja; qeyri-birja bazarı; üçüncü bazar və dördüncü bazar.

Fond birjası - İkinci bazarın ən vacib elementləri kimi. Üçüncü bazar; Dördüncü bazar və yaxud da kompüterləşdirilmiş bazar.

Qiymətli kağızlar bazarını növləri: Səhm bazarları; İstiqraz bazarları; Veksel bazarları; Opsiyon bazarları; Depozit və əmanət sertifikatları bazarı.

Emitentlərə görə də qiymətli kağızlar bazarının növləri: şəxsi qiymətli kağızlar bazarı; dövlət qiymətli kağızlar bazarı; beynəlxalq qiymətli kağızlar bazarı.

İnvestorlara görə də qiymətli kağızlar bazarı: inistitusal investorların qiymətli kağızlar bazarı; fərdi investorların qiymətli kağızlar bazarı;

Ərazi meyarına görə qiymətli kağızlar bazarının növləri: regional; milli və qlobal.

Qiymətli kağızlar bazarı işlədilən ticarət "texnologiyasına" görə aşağıdakı növlərə bölünürlər: Kassa bazarları; Təcili bazarlar; Aukسیون bazarları və Diler bazarları.

İnvestisiya mühitini xarakterizə edən parametrlər: potensial investorların mövcudluğu (dövlət, hüquqi və fiziki şəxslər); mövcud olan investisiya mənbələri (regiondaxili və xarici) və investisiyanın növləri (daşınmaz əmlak, maliyyə və qeyri-maddi).

Maliyyə hesabatlarında qiymətli kağızlar təyinatına görə təsnifləşdirilməsi: Borc qiymətli kağızlar; Diling əməliyyatları üçün qiymətli kağızlar və İnvestisiyalar.

Fond bazarlarının inkişafının qiymətləndirilməsi meyarı kimi fond indeksi: xarakteristikası və hesablama prinsipləri. Fond bazarının məlumat infrastrukturunu. Qiymətli kağızların reytingi.

Azərbaycan Respublikasında qiymətli kağız bazarının iştirakçıları. Azərbaycan Respublikasının qiymətli kağız bazarında broker fəaliyyəti; diler fəaliyyəti; qiymətli kağızların idarə olunması üzrə fəaliyyət; depozitar fəaliyyəti; qiymətli kağızların sahiblərinin reyestrinin aparılması üzrə fəaliyyət; kliring fəaliyyəti; fond birjası fəaliyyəti.

Azərbaycanda fond bazarının cari vəziyyəti, quruluşunun təhlili və dinamikası: kəmiyyət və keyfiyyət xarakteristikası.

Mövzu 3. Maliyyə bazarının əsas alətləri: səhmlər və istiqrazların ümumi xarakteristikası

Səhm, səhmin qiymətinin dəyərləndirilməsi. Səhmin gəlirliyinə təsir edən əsas amillər:divident ödənişlərinin kəmiyyəti (xalis gəlirdən törəmə kəmiyyət və onun paylaşdırılması proporsiyası); bazar qiymətlərinin enib-qalxması; inflyasiyanın səviyyəsi; vergi iqlimi.

Qərb fond bazarlarında fəaliyyət göstərən operatorlar gəlirliyinə görə səhmlərin kateqoriyaları: Yüksək likvidli səhmlər; kurs qiymətinin artmasında lider olan səhmlər

Dividentin - gəlirin bir forması kimi səciyyələndirilməsi. İstiqraz borc münasibətlərini təsdiq edən qiymətli kağız kimi. Səhm və istiqrazın prinsiplial fərqləri. Müxtəlif göstəricilərinə görə istiqrazların təsnifatlaşdırılması: emitentə görə istiqrazlar(dövlət; bələdiyyə; korporasiya; xarici).

İstiqrazın nominal qiyməti və bazar qiyməti. İstiqrazın kursu və onun bazar qiyməti.

Mövzu 4. Kredit bazarı

“Kredit bazarı” anlayışı, onun funksiya və növləri. Kredit bazarında qiymət qoyma. Faiz dərəcələrinin növləri. Faiz dərəcələrinin səviyyəsini müəyyən edən faktorlar. Kredit bazarının iştirakçıları. Kredit bazarının alətləri. Kredit bazarının indeqatorları: yenidən maliyyələşdirmə dərəcələri, yenidən diskontlaşdırma, banklararası kredit bazarının stavkası, maliyyə bazarının stavkası. Bazarın infrastrukturu. Banklararası bazarın rolu.

Azərbaycanın kredit bazarının inkişafınınin fərqləndirici xüsusiyyəti.

Mövzu 5. Valyuta bazarı

“Valyuta bazarı” anlayışı, onun funksiyaları və növləri. Valyuta bazarının iştirakçıları. Valyuta bazarında broker və diller təşkilatların fəaliyyəti və xüsusiyyətləri. Hecerlər və spekulyatorlar (möhtəkirlər). Valyuta vazarında bankların rolu.

Valyuta bazarında həyata keçirilən əməliyyatlar. Valyuta kursu və alıcılıq qabiliyyəti pariteti. Valyuta kursunun formalşmasına təsir göstərən amillər. Valyuta bazarında xarici

valyutaya tələb və təklif. Valyuta bazarının indiqatoru kimi Mərkəzi Bankın rəsmi valyuta kursu.

Spot və müddətli bazarda əməliyyatlar. Valyuta risklərinin həcləşdirilməsi texnologiyası. Valyuta spekulyasiyasının şərtləri, çəqsədi və mexanizmi. Valyuta əməliyyatlarında valyuta mövqeyi və bank riskləri.

Valyuta bazarının infrastrukturu.

Mövzu 6. Sığorta bazarı

Sığorta sistemi müvafiq icra hakimiyyəti orqanından, sığortaçılardan, sığorta brokerləri, agentləri və ekspertlərindən ibarətdir. Sığorta sistemi və sığorta haqqında qanunvericilik. Sığortanın iqtisadi-nəzəri əsasları. Sığorta işinin təşkilinin prinsip və funksiyaları. Sığortaçının müstəqilliyi. Sığortaçının öz fəaliyyəti barədə məlumat verməsi. Sığorta fəaliyyəti sahəsində qadağanlar. Sığorta İşinin təşkili. Sığortaçının rəhbərlərinə qoyulan tələblər. Sığorta agentliyi. Sığorta brokerliyi. Aktuari və sığorta eksperti. Produktor. Xarici hüquqi və fiziki şəxslərin Azərbaycan Respublikasında sığorta fəaliyyəti. Azərbaycan Respublikasında və xarici ölkələrdə edilə bilən sığortalar. Sığorta müqaviləsinin məzmunu. Sığortalının vəzifələri. Sığortaçının vəzifələri. Sığorta fəaliyyətinin əsasları və sabitliyi. Sığorta fəaliyyətinə dövlət nəzarəti. maliyyə sabitliyinə nəzarət. Azərbaycanda sığorta fəaliyyətinin təsnifatı. Sığorta bazarı və onun sosial-iqtisadi məzmunu. sığorta bazarının strukturu. sığorta bazarında fəaliyyət göstərən peşəkar iştirakçılar. sığorta bazarında risklərin idarə edilməsi və təsnifatı. Sığorta fəaliyyətinin təşkilatı və hüquqi əsasları. sığorta şirkətlərinin təşkilatı-hüquqi formaları. Milli sığorta sistemində sığorta bazarının rolu. sığorta fəaliyyətinin aparılmasında DSN-in rolu. Təkrar sığortanın iqtisadiyyatda rolu. Sığorta tədiyyələrinin hesablanması sığorta tariflərinin rolu və əhəmiyyəti. Sığorta tariflərinin müəyyənləşdirilməsində aktuar hesablamalar və onların xüsusiyyətləri. Sosial sığortanın mahiyyəti və prinsipləri. Sosial sığortanın iştirakçıları, onların hüquq və vəzifələri. Məcburi dövlət sosial sığortası. Sığorta şirkətlərinin

iqtisadiyyatı və maliyyəsi. Sığorta şirkətlərində korporativ idarəetmə standartı.

Mövzu 7. Maliyyə bazarının tənzimlənməsi

“Maliyyə bazarı” anlayışı, tənzimləmənin məqsədi və zəruriliyi. Maliyyə bazarı tənzimləməsinin növləri. Birbaşa və dolaylı tənzimləmə. Dövlət orqanlarının quruluşu, tənzimləmə alətləri və metodları. Bazarın özünü tənzimləməsi. Azərbaycanda özünü-tənzimləmə təşkilatlarının inkişafı.

Fond bazarının normativ-hüquqi tənzimlənməsi. Fond bazarının iştirakçılarının yoxlanması və nəzarəti. Fond bazarının pəşəkar iştirakçılarının fəaliyyətinin tənzimlənməsi.

Mərkəzi Bank kredit tənzimləməsi orqanı kimi. Pul kredit tənzimləməsi, məqsədi, alətləri.

Valyuta bazarının normativ-hüquqi tənzimlənməsi. Valyuta bazarının tənzimlənməsinin forma və metodları. Valyuta qanunvericiliyinin və valyuta bazarının liberallaşdırılması. Valyuta kursunun tənzimlənməsi metodları. Valyuta tənzimlənməsi və valyuta nəzarəti. Azərbaycanda valyuta nəzarəti təşkilatları: məqsədləri və həyata keçirilməsi mexanizmi. Maliyyə bazarının antiinhisar tənzimlənməsi.

Mövzu 8. Maliyyə bazarının investisiya imkanlarının fundamental və texniki təhlil

Fundamental təhlil. Birja kurslarının müəyyən edilməsində birbaşa və ya dolayısı ilə ona təsir edən amillər və onların təhlili.

İnvestisiya fond alətlərinin qiymətləndirilməsi metodları: bazar konyukturaları baxımından kurs dinamikasının izlənilməsi metodu; emitentin maliyyə vəziyyətini öyrənməklə qiymətli kağıza investisiya xarakteristikasının verilməsi metodu.

Fond bazarının təhlil edilməsində iki cərəyan: fundamental təhlil və texniki təhlil.

Emitentin fəaliyyətini xarakterizə edən digər göstəricilər: balanslar, mənfəət və zərəri əks etdirən hesabatlar, səhələrin artım tempini, aktivlərin rentabelliğini, istehsal və maliyyə vasitələrinin

səviyyəsini xarakterizə edən digər göstəricilər. Şirkətin qiymətli kağızlarının qiyməti ilə onun aktivlərinin real qiymətinin artma və ya azalma meylinin və gələcək gəlirlərin proqnozlaşdırılması.

Makroiqtisadi fundamental təhlil: ÜDM, istehsal və xidmət; əmək bazarı, gəlirlilik və məşğulluq; tədiyə balansı; pul sferası və pul kredit siyasəti, valyuta kursu; maliyyə siyasəti, büdcə və vergi siyasəti; inflyasiya səviyyəsi; fond bazarının vəziyyəti.

Kapital transferti əməliyyatları. Aktivlər və öhdəliklərin təsnifatı: birbaşa investisiya, portfel investisiyası, müxtəlif investisiyalar və ehtiyat aktivlər.

Tədiyə balansı: cari əməliyyatların saldosu, xalis investisiya gəliri, ölkədə və ya xaricdə olan birbaşa və ya portfel investisiya, həmçinin digər investisiyaların strukturu və dinamikası.

Pul sferası və pul kredit siyasəti. Pul sferasının göstəriciləri: pul kütləsi, pul aqreqləri; iqtisadiyyatın pulla dolğunluğu (monetizasiya); qızıl valyuta ehtiyatının vəziyyəti və onun pul bazası ilə qarşılıqlı münasibəti; valyuta məzənnəsi.

Maliyyə siyasəti, büdcə və vergi. İntestisiya təhlili zamanı investor həmçinin, büdcə göstəricilərinin investisiya mühitinin göstəricilərinə təsir ölçülərini də araşdırmalıdır: ÜDM-in faizində büdcə kəsiri; dövlət borclarının ödənilməsi ilə büdcə gəlirlərinin münasibəti; keçən ilki dövr ilə müqayisədə vergi ödənişlərindəki artım tempi; istehsalçılarla əhalinin ödədiyi vergi arasındakı qarşılıqlı münasibət.

Fond bazarı. Maliyyə investorlarının fəaliyyəti, fond indeksləri.

Sahəvi təhlil. İntestisiya cazibədarlığını xarakterizə edən parametrlər: istehsal həcmi tempinin artırılması; sahələrdə istifadə olunan istehsal faktura qiymətlərinin artım tempi; istehsalın və aktivlərin gəlirliyi; kapital dövriyyəsinin sürəti; istehsal və maliyyə vasitələrinin səviyyəsi.

Mikroiqtisadi təhlil—(ayrı-ayrı müəssisələrin təhlili). Əmtəə dövriyyəsinin dinamikası və yaxud xərclərdən sonra yerdə qalan gəlir dinamikası, müəssisənin öz şəxsi və borc vəsaitlərinin təmin olunması üzrə maliyyə məsələləri. Firmanın işləri, mənfəət və zərər

barədə hesabatlar. Göstəricilərin ümumiləşdirilməsi və təhlili. Gəlirlilik proqnozu: səhmin qiymətinin qalxıb-enməsi ilə empirik əlaqədə olan göstəricilər, balans göstəriciləri, kursa aid olan göstəricilər.

Balans göstəriciləri: səhm üzrə dividend, bir səhm üzrə cashflow (cashflow –nağd pul axını) və ya bir səhm üzrə nəticə. Kursu aid olan göstəricilər. «Kurs/gəlir» (KGV) və ya «kurs/cashflow» (KCV) nisbətlərinin hesablanması.

Texniki təhlil. Bazarın texniki və ya daxili təhlili. Səhm bazarının texniki təhlili.

Tələb və təklifin effektivliyinin öyrənilməsində texniki təhlilin rolu. Çartizimin mahiyyəti (ingiliscə chart–qrafik). Açıq mövqelərin həcmi əks etdirən göstəricilər: diaqramlar, qrafiklərin tərtib olunması.

Qiymətlərin qalxıb-enməsi trend təhlilinin əsası və bütün texniki təhlilin təməli kimi. Trendin növləri. Trend xətlər (trend lines) Trend xəttinin yuxarı və aşağı təmayülü. Trendin hərəkət müddətləri. Trendin həyat müddəti.

Trend təhlili və onun məqsədləri. Məlum istiqamətin hərəkətinin müddət və vaxtının qiymətləndirilməsində: qısamüddətli hərəkətin trendi; uzunmüddətli hərəkətin trendi; trendin başlanğıcı; trendin yetkinliyi; trendin başa çatması.

Fəaliyyət göstərən istiqamətdə qiymətin qalxıb-enmə amplitudunun qiymətləndirilməsində: kursun zəif dəyişməsi; kursun güclü dəyişməsi.

Qiymətlərin trend dinamikasının müəyyən edilməsi; qiymətin qeyri-trend hərəkəti; ticarət həcmi dəyişilmə dinamikası; qiymətin dəyişmə qrafiki.

Mövzu 9. Birja iqtisadi barometr kimi

Qiymətli kağızlar birjası (stock exchange, securities bourse). Ancaq bu bazarlarda alqı-satqı mövzusu olan "Qiymətli kağızlar" deyilən səhm və istiqrazlar.

Qiymətli kağızların ikinci bazarı. Birjanın meydana gəlməsinin əsas səbəbləri.

Fond birjası, qiymətli kağızlar üçün zəruri şəraitin yaradılması, onların bazar qiymətlərinin müəyyən edilməsi. Fond birjasının qapalı səhmdar cəmiyyət kimi səciyyələndirilməsi. Fond birjası fəaliyyəti. Fond birjasının nizamnaməsi, onun ticarət qaydalarının pozulması və fond birjasının digər daxili sənədlərinin pozulması zamanı cərimələrin müəyyən edilməsi. Fond birjasının üzvlərinə aid olan daxili normativ aktlar. Fond birjasının əsas funksiyaları: 1) likvidlik ehtiyaclarını qarşılamaq; 2) alıcıları-satıcıları qiymətli kağızların alqı-satqısını etmək üçün bir məkanda qarşılaşdırmaq; 3) qiymətli kağızların real kursunu müəyyən etmək; 4) kapitalın bir sahədən digər sahəyə axmasını təmin etmək; 5) real bazarın yaradılmasına xidmət etmək.

Fond birjasının müştərilərlə bir vasitəçi kimi fəaliyyəti. Birjada qiymətli kağızların listinqdən keçməsi qaydaları. Listinqdən keçmiş səhmlərin investisiya alətləri kimi investorlar üçün əhəmiyyəti.

Birjalar bütün sosial siyasətin barometri kimi.

Mövzu 10. Maliyyə bazarında investisiya riskinin qiymətləndirilməsi

Investisiya riskinin mahiyyəti və qiymətləndirilməsi. Qiymətli kağızlarla əməliyyatlar zamanı riskin əsas növləri: sistemativ risk – makro səviyyədə risk; qeyri-sistemativ risk – makro və ya qiymətli kağızlarla bağlı bütün növ risklərin ahəngi.

Sistemativ risk kateqoriyasına daxil olan: Valyuta riski; Faiz riski; Ümumbazar qiymətlərinin aşağı düşməsi və inflyasiya riski.

Qeyri-sistemativ risk kateqoriyasına daxil olan: likvidlik, sahəvi, kommersiya və maliyyə riskləri.

Kommersiya riskinin əsas faktorları: 1) alıcılıq qabiliyyətinin səviyyəsi, emitentin maliyyə sabitliyi, idarəetmə keyfiyyəti; 2) investorda kifayət qədər informasiyanın olması.

Maliyyə riski, maliyyə riskinin iqtisadi və siyasi xarakteristikaları: kəmiyyət üzrə risk: aşağı, orta və yuxarı; ehtimal olunma üzrə risk – gəlirin bir hissəsinin itirilməsi üzrə; kritik risk; katastrofik risk – əmlakın tamamilə itirilməsi; obyektlər üzrə risk – sahibkarın, müəssisənin, bankın, sığorta şirkətinin riski; fəaliyyət növü üzrə risk

– istehsal, vasitəçi, ticarət, nəqliyyat, sığorta, mühasibat və digər fəaliyyət növlərinin riskləri; iqtisadi mahiyyəti üzrə risk, inflyasiya riski və onun maliyyə təsərrüfat fəaliyyətinin nəticəsinə təsiri.

Korporativ qiymətli kağızlar bazarında investisiya riski və onun növləri: diferensial və qeyri-diferensial risk. İntestisiya riskinin səviyyəsinə təsir edən amillər.

İntestisiya riskinin qiymətləndirmə metodu. Qiymətli kağızlar bazarında investisiya riskinin qiymətləndirilməsi metodları (statistik təhlil, faktor təhlili, ekspertlərin qiymətləndirilməsi metodu).

Statistik təhlildə riskin səviyyəsini müəyyən edən kriteriyalar: orta gözlənilən əhəmiyyətli (dispersiya) və tərəddüdü (variasiya).

Maliyyə riskinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən metodlar: faktor təhlili (fəaliyyət aktivliyinin əmsalı, maliyyə sabitliyi və müflislənmə ehtimalının müəyyən edilməsi nəzərdə tutulur); iqtisadi-riyazi modelləşdirmə metodu (düzgün model seçilməsi); analogiya metodu (çox sayda müəssisələrin maliyyə strategiyası və taktikasının qurulması).

Sistematik risk və fundamental metodun köməyi ilə bazar vəziyyətinin proqnozlaşdırılması: konyukturanın təhlili və bazarın cari vəziyyəti.

İntestisiya riskinin idarəetmə metodları. Sistem təhlili riskin idarə olunmasının metodiki bazası kimi. İntestisiya layihəsinə təsir edən real faktorlar

İntestisiya qərarının düzgün qəbul olunması və investitorlar üçün zəruri olan informasiyalar və onların əldə edilməsi.

Mövzu 11. Dünya maliyyə bazarı

“Dünya maliyyə bazarı anlayışı”, onun növləri və xüsusiyyətləri. Dünya maliyyə bazarının institusional quruluşu. Beynəlxalq maliyyə-kredit institutu. Dünya maliyyə mərkəzləri, onların yaranması şərtləri və dünya iqtisadiyyatında rolu. Beynəlxalq kapital axını və avrobazarlar.

Dünya valyuta bazarı: funksiyaları, iştirakçıları, saziş texnologiyası, dinamiki göstəriciləri. Avrovalyuta bazarı: yaranması səbəbləri, inkişaf amilləri, quruluşu, iştirakçıları, əməliyyat növləri.

Avronot bazarı: yaranması səbəbləri, inkişaf amilləri. Bazarın miqyası və dinamikası. Avronotların növləri: müasir inkişaf meyilləri. Avroistiqrazlar bazarı: rolu, funksiyaları, iştirakçıları, quruluşu. Avroistiqrazlar bazarının inkişafının müasir meyilləri. Avrosəhmlər bazarı. Avroveksellər bazarı.

Mövzu 12. Beynəlxalq maliyyə bazarları

Beynəlxalq kapitalın hərəkəti. Beynəlxalq maliyyə əməliyyatının əsas məqsədi. Beynəlxalq kapital ixracı. Pul bazarlarındakı işləmlər. Beynəlxalq Kapital bazarında işləmlər. Beynəlxalq kredit bazarı. Avrodollar bazarı. Beynəlxalq maliyyə bazarlarının strukturu. Beynəlxalq finans axınlarının məqsədi.

Beynəlxalq maliyyə bazarlarının strukturuna təsir edən amillər: ümumi makroiqtisadi durum; faiz hədlərində və valyuta kurslarında dalğalanma; pul və kapital bazarlarının işləməsini nizamlayan qaydaların tənzimləmə formaları; texnoloji durum; beynəlxalq iqtisadiyatın təməllərini müəyyən edən real sektor. Qısamüddətli maliyyə alətlərinin əməliyyat gördüyü bazarlar – «beynəlxalq pul bazarları» və onun tərkibində «valyuta bazarları» və «Avrobazarlar». Uzunmüddətli fond axınlarının yer aldığı bazarlara isə «beynəlxalq kapital bazarları» və onun tərkibində «beynəlxalq kredit bazarları» və «beynəlxalq istiqraz bazarları» və «beynəlxalq səhm bazarları».

Avro bazarlarda borclanma imkanlarına təsir edən amil: Kredit dəyərliliyi və kreditin maya dəyəri.

Ölkənin kredit dəyərliliyinə müsbət yöndə təsir edən amillər: Ölkənin inkişaf və ya borc ödəmə yetənəyi yüksək (neft ixrac edən ölkələr kimi) inkişaf yolunda olan bir ölkə olması; Tədiyə balansının kəsir verməməsi və kəsirlərin mütləq və ya nisbi dəyərinin zaman içində azalması; Ölkənin təməl iqtisadi göstəricilərinin müsbət inkişafı (inflyasiyanın düşməsi, pul təklifinin nəzarətsiz şəkildə artmaması, real milli gəlir və sektorların böyümə tempi); Ölkənin

xaricə açıqlığı (qanunvericilik, iqtisadi və finans münasibətləri baxımından ölkənin dünya ölkələri ilə inteqrasiya dərəcəsi); Ölkənin öz qaynaqları ilə borc qarşılama nisbətinin artması; Daha öncə Avrobazarlar və digər beynəlxalq finans qaynaqlarından alınan borcların əsas pul və faiz ödəmələrinin zamanında və fasiləsiz yerinə yetirilməsi.

Kreditin maya dəyərinə təsir edən amillər: kreditin banklararası və əlavə (spread) faiz dərəcəsi, komisyon, pul vahidi və kreditin təşkili məsələləri.

London banklararası faiz dərəcəsi- LIBOR . Beynəlxalq kapital bazarları- kredit, istiqraz və səhm bazarları. Beynəlxalq ticarətin kreditləşdirilməsində istifadə olunan alətlər (veksel və bank qəbulu, faktoring, forfating, sənət diskontu, qısamüddətli bank kreditləri, beynəlxalq lizing, iqtisadi və siyasi risk sığortası).

Avroistiqraz bazarları. Beynəlxalq səhm ixracı və satışı.

Beynəlxalq maliyyə mərkəzi statusuna sahib olunmaq üçün tələb olunan şərt: İqtisadi sərbəstlik; Daxili iqtisadiyyatın güc göstəricisi sayılan milli pul vahidinin sabitliyi, həmçinin xarici investorların etibarlılığını təmin edən finans sisteminin təminatlı olması; maliyyə alətlərinin səmərəliliyi; Aktiv, çoxşaxəli və hərəkətli maliyyə bazarı, yəni kreditor və debitorlara geniş imkanlar yaradılması; Xəbərləşmə sistemində yüksək texnologiya imkanlarından istifadə edilməsi; maliyyə sistemində təhsil və insan gücünün səviyyəsi; Xarici investorların cəlb edilməsi mövzusunda gərəkli hüquqi və sosial şəraitin yaradılması imkanları.

Beynəlxalq birjaların təsnifatı. Super birjalar (Nyu-York birjası, Evronext birjası, Tokio birjası və London birjası). Böyük birjalar və Kiçik birjalar.

Mövzu 13. Dünya qızıl bazarı

Dünya qızıl bazarının transformasiyası. Qiymətli metalın demonetizasiyası. Dünyada qızıl industriyası. Dünya qızıl bazarında təklif. Dünya qızıl bazarının müasir rolu və strukturu. Dünya qızıl ticarəti üzrə əsas mərkəzlərin fəaliyyətinin təhlili. Dövlət ehtiyatlarından qızıl satışının səbəb və nəticələri. Dünya bazarında

qızılın qiymətinin meyarları və “kağız qızılın” birja satışının təşkili. Dünya qızıl bazarının inkişafında ən yeni mərhələ və perspektivlər. Azərbaycan qızıl istehsalçısı və ixracatçısına çevrilmənin prioritetləri və perspektivlər.

Mövzu 14. Azərbaycan Respublikasında maliyyə bazarının inkişaf proqramının məqsəd və vəzifələri

“2011-2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında qiymətli kağızlar bazarının inkişafı” Dövlət Proqramının məqsədi. Müasir, beynəlxalq standartlara uyğun, iqtisadiyyata geniş kapitalizasiya imkanları təqdim edən və risklərin etibarlı idarə edilməsini təmin edən, yüksək səmərə ilə fəaliyyət göstərən qiymətli kağızlar bazarının formalaşdırılması problemləri.

Qiymətli kağızlar bazarının tənzimlənməsi mexanizmlərinin qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə uyğun təkmilləşdirilməsi. qiymətli kağızlar bazarının institusional inkişaf səviyyəsinin yüksəldilməsi istiqamətləri. Ölkə iqtisadiyyatında kapitallaşma dərəcəsinin yüksəldilməsi məsələləri. İqtisadi layihələrin maliyyələşdirilməsində qiymətli kağızlar bazarı vasitəsilə cəlb olunan qeyri-inflyasiya mənşəli investisiya vəsaitlərindən istifadənin genişləndirilməsi. iqtisadi subyektlərin və əhəlinin yığımlarının fond bazarında səmərəli yerləşdirilməsi üçün investisiyaların qorunduğu və risklərin etibarlı idarə olunduğu müvafiq şəraitin yaradılması. Ölkənin qiymətli kağızlar bazarının tədricən beynəlxalq kapital bazarlarına inteqrasiya olunması üçün müvafiq şəraitin formalaşdırılması.

İnteraktiv məşğələnin keçirmə qaydası

Maliyyə bazarları üzrə interaktiv məşğələlərin keçirilməsinin əsas formasını proqramda göstərilən aktual problemlərin müzakirəsi, həmçinin maliyyə bazarlarının təhlili və proqnozlaşdırılması təşkil edir.

İnteraktiv məşğələlərin hazırlığı və təşkili üçün kafedranın saytının imkanlarından (internet adres-), həmçinin təhlil saytlarından istifadə etmək olar.

Məşğələnin keçirilməsi forması

Məşğələnin keçirilməsi forması
Müzakirələr
Kompyuter simulyasiyası(laboratoriya təcrübəsi)
Interaktiv mühazirələr
İşgüzar oyunlar
Rəqabətli situasiyaların, məsələlərin araşdırılması(auditoruya işi)
Qrupla müzakirə(müsahibə)
Tədqiqat layihəsi
Tələbələrin tədqiqat layihəsi işlərinin nəticələrinin müzakirəsi
Ali məktəbdə və ya ali məktəblərarası telekonfranslarda iştirak

Sərbəst işlərin təşkili

Fənnin öyrənilməsində tələbələrin sərbəst işlərinin əsas məqsədi- mühazirə zamanı əldə edilən nəzəri bilikləri möhkəmləndirmək, həmçinin maliyyə bazarının problemlərinə dair məlumatların axtarışı və təhlili bacarığını formalaşdırmaq.

“Maliyyə bazarı” fənninin öyrənilməsi prosesində tələbələrin sərbəst işləri özündə birləşdirir:

- kurs üzrə əsas və əlavə ədəbiyyatın öyrənilməsi;
- kompyuterdə təlim proqramları və digər internet resursları ilə iş;
- praktiki və interaktiv məşğələlərə hazırlıq;
- tədqiqat layihə işlərini həyata keçirmək;
- tədqiqat layihəsinin müdafiəsinə hazırlıq;
- daha çətin məsələlər üzrə fərdi məsləhətləşmə üçün müraciət;

- kompyuterlə testləşməyə hazırlıq;
 - imtahana hazırlıq.
- Tələbələrin sərbəst işinə dərs vaxtının ---saatı ayrılır.

Fənnin öyrənilməsinin təşkili üzrə müəllimə metodiki tövsiyələr

“Maliyyə bazarı” fənninin öyrənilməsi prosesi tematik plana uyğun olaraq mühazirə məşğələlərinin aparılmasını özündə birləşdirir. Mühazirə materiallarının izah edilməsi zamanı müəllimlərə PowerPoint proqramında hazırlanmış təqdimatlardan, mühazirə mövzusunə aid videomaterial fraqmentlərindən istifadə etmək tövsiyə olunur.

Maliyyə bazarı üzrə praktiki məşğələlərin keçirilməsinin əsas növü kimi seminarlar çıxış edir, hansında ki, müvafiq problemə dair tələbələrin ismarıcları, hesabatları və elmi işlərinə hazırlıq və müzakirə onların müzakirəsi tətbiq olunur. Həmçinin tələbələrlə dəyirmi masalar, müzakirələr, elmi konfranslar və digər auditoriya işləri keçirmək olar. Interaktiv məşğələlərin aparılması zamanı təkcə maliyyə bazarlarının müzakirə və təhlili deyil həmçinin aşağıdakı formalardan da istifadə etmək olar:

- mövzunun müxtəlif məsələləri üzrə tələbələrin təqdimatlarının hazırlanması və müzakirəsi;
- maarifləndirici resurslarının yaradılması: kafedranın maarifləndirici arxivi (mətn və videomaterial, tematiki bibliografiya, referat formaları və s.);
- tələbələrin elmi konfranslarının təşkili və s.

İnteraktiv məşğələlərin hazırlığı və təşkili üçün kafedranın saytının imkanlarından (internet adres-), həmçinin təhlil saytlarından istifadə etmək tövsiyə olunur.

Qiyabi təhsil formasında təlim müddətinin çox hissəsi fənnin sərbəst öyrənilməsinə təşkil etdiyindən müəllimlərə tələbələrin sərbəst işlərini hazırlamasına və təşkilinə xüsusi diqqət ayırmaq və korporativ maarifləndirici resurslar institutunda yaradılmış mövcud imkanları onlara açmaq tövsiyyə olunur: elektron kitabxana, kompyuter təlim proqramları, elektron təlim resursları və s.

Əsas ədəbiyyatlar

1. Z.F. Məmmədov. «Bank fəaliyyətinin Əsasları» (Dərs vəsaiti). Bakı: Azər nəşr. 2014.
2. Z.F. Məmmədov. Pul, kredit və banklar, qiymətli kağızlar və valyuta. Suallara cavab. Bakı: Nasir, 2005. 200 c.
3. Zeynalov V.Z. Maliyyə və kredit. Dərslik. – Bakı, 2008.
4. Z.F. Məmmədov. Xalq kapitalizminin formalaşması və inkişafında qiymətli kağızlar bazarının rolu. – Bakı.: Elm, 2006. - 320 c.
5. Z.F. Məmmədov. Finans iqtisadiyyatı. –Bakı: Qanun, 2003. - 375 c.
6. Баринов Э.А., Хмыз О.В. Рынки: валютные и ценных бумаг. —М.: Экзамен, 2001.
7. Галанов В.А. Международный финансовый рынок: учебное пособие. — М.: Магистр, 2007.
8. Ильин А.А. Валютный и денежный рынок. — М.: РГБ, 2003.
9. Клоков В.И. Финансовые рынки: учебное пособие. — СПб.: Изд-во СЗАГС, 2005.
10. Международный финансовый рынок / под ред. В.А. Слепо-ва, Е.А. Звоновой. — М.: Магистр, 2007.
11. Мишкин Ф.С. Экономическая теория денег, банковского дела и финансовых рынков. — М.: Аспект Пресс, 2012.
12. Попов К.А. Современная структура мирового финансового рынка. — М.: МАКС Пресс, 2012.
13. Рынок ценных бумаг: учебное пособие для вузов / под ред. Е.Ф. Жукова. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2012.
14. Суэтин А.А. Международный финансовый рынок: учебник для студентов. — М.: КНОРУС, 2012.
15. Ширяев В.И. Модели финансовых рынков. Оптимальные портфели, управление финансами и рисками. — М.: КомКнига, 2014.

Əlavə ədəbiyyatlar

1. Балабанов И. Т. Основы финансового менеджмента. – М.: Финансы и статистика, 2008, – 478 с.
2. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. – Киев.: Ника-Центр, 2009, – 592 с.
3. Брейли Р., Майерс С. Принципы корпоративных финансов. Пер. с англ. /М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2007. – 1020 с.
4. Долан, Э. Д., К. Д. Кэпбелл Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика. М.-Л., 2006. – 448 с.
5. Финансовый менеджмент: Учебник для вузов / под ред. проф. Н.Ф. Самсонова – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2007, – 415 с.

Tövsiyə olunan elmi jurnallar

1. American Business Law Journal
2. American Economic Review
3. American Law and Economics Review
4. Annals of Economics and Finance
5. Applied Financial Economics
6. Asian Economic Journal
7. Banking Law Journal
8. British Accounting Review
9. Business Economics Canadian Journal of Economics
10. De Economist
11. Decisions in Economics and Finance
12. The Economic Journal
13. European Economic Review
14. European Journal of Finance
15. German Economic Review
16. Global Finance Journal
17. Harvard Business Review
18. International Finance

19. International Journal of Finance and Economics
20. International Journal of the Economics of Business
21. International Review of Economics & Finance
22. Journal of Banking & Finance
23. Journal of Economics & Finance
24. Journal of Financial Intermediation
25. Journal of Financial Economics
26. Journal of Monetary Economics
27. World Bank Economic Review
28. Академия бюджета и казначейства Минфина России.

Финансовый журнал

29. Вестник Казанского государственного финансово-экономического института Вестник Финансовой академии
30. Вопросы экономики
31. Деньги и кредит
32. Международные банковские операции
33. Мир перемен
34. Мировая экономика и международные отношения
35. Общественные финансы
36. Проблемы прогнозирования
37. Проблемы теории и практики управления
38. Российский экономический журнал
39. Рынок ценных бумаг
40. Финансовая аналитика: Проблемы и решения
41. Финансы
42. Финансы и кредит
43. Экономика и управление

Fənnin öyrənilməsinin və müvəffəqiyyət dərəcələrinin yoxlanılmasına dair attestasiyanın təşkili

İmtahan sessiyasının təşkili və keçirilməsi qaydaları. İmtahanların gedişi və təşkili «Ali təhsil müəssisələrində kredit sistemi ilə tədrisin təşkili barədə nümunəvi Əsasnamə» və «Kredit sistemi ilə təhsil alan tələbələrin fənlər üzrə imtahanları haqqında Əsasnamə»lərlə tənzimlənir.

Tələbənin fənn üzrə toplaya biləcəyi balın maksimum miqdarı 100-ə bərabərdir. Bu balların yarısı semestr ərzindəki fəaliyyətə, digər yarısı isə imtahanın nəticələrinə görə toplanır. Balların maksimum miqdarı aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilir: 50 bal imtahanın nəticəsinə görə; - 10 bal dərslərə davamiyyətinə görə; 10 bal tələbənin sərbəst işinə görə; 20 bal seminar (məşğələ) və ya laboratoriya dərslərinin nəticələrinə görə; (Eyni fəndən həm seminar (məşğələ) həm də laboratoriya dərsləri nəzərdə tutulduğu halda onların hər birinə 10 bal ayrılır). 10 bal kurs işinin hazırlanmasına və müdafiəsinə görə; (Fənn üzrə kurs işi (layihəsi) nəzərdə tutulmayıbsa, ona ayrılan 10 bal seminar (məşğələ) və ya laboratoriya dərslərinə əlavə olunur. Əgər fənnin tədrisi yalnız mühazirə, seminar (məşğələ) şəklində nəzərdə tutularsa buzaman davamiyyətə və sərbəst işə ayrılmış ballar istisna olmaqla qalan 30 bal tədrisin bu növ göstəricilərinə görə hesablanır. Qrup jurnalında dərstdə iştirak etməyən tələbələrə həmin saata «q/b» sorğulara cavab verənlərə müvafiq «bal» dərstdə iştirak edən lakin qiymət almayanlara isə «i/e» yazılmalıdır. Konkret fənn üzrə semestr ərzində toplanmış balın yekun miqdarına görə tələbələrin biliyi aşağıdakı kimi qiymətləndirilir: - 51 baldan aşağı - «qeyri-kafi».

İmtahana görə balların yığılması İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. İmtahanın qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal - tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

- 9 bal - tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu açə bilir.

- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

- 7 bal - tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzilərini əsaslandırma bilmir;

- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür;

- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir;

- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırmağı bacarmır;

- 1-2 bal - tələbənin mövzudan qismən xəbəri var ;

- 0 bal - suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahandan topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Tələbəyə fənlər üzrə sərbəst işə görə balların müəyyənləşdirilməsi. Ayrı-ayrı fənlər üzrə tələbəyə sərbəst işə görə verilən balın maksimum həddi 10-dur. Tələbəyə fənn üzrə semestr ərzində 10 sərbəst iş tapşırığı verilir. Sərbəst işlərin tapşırıqları müxtəlif formada (mühazirə mövzuları üzrə problem və praktiki xarakterli tapşırıqlar, məsələn, misallar və s.) ola bilər. Həmin tapşırıqlar fənni tədris edən müəllim tərəfindən müəyyənləşdirilir. Hər bir tapşırığın yerinə yetirilməsi 1 balla qiymətləndirilir.

Kollokviumda iştirak etməyən tələbəyə «0» sıfır bal yazılır.

*Çapa imzalanıb 02.10.2014. Kağız formatı 60x84 1/16.
Həcmi 1.8 ç.v. Sifariş 211. Sayı100.*

*" İqtisad Universiteti " Nəşriyyatı.
AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi, 6*
